

KS. KRZYSZTOF STANIECKI

DIAKONAT W GŁÓWNYCH TEKSTACH ŚWIĘCEŃ

Posoborowe teksty liturgiczne w obrządku rzymskim korzystają z najstarszych zachowanych źródeł, jakimi są anafora eucharystyczna i modlitwa święceń biskupich z *Tradycji apostoelskiej* Hipolita Rzymskiego. W dziele tym zawiera się też przekaz sposobu udzielania święceń diakonatu. Autor zaznacza, że diakonat jest udzielany przez włożenie rąk samego tylko biskupa. Włożenie rąk jest wspólne z innymi święczeniami, natomiast zacieśnienie tego gestu w święceniach diakonatu tylko do samego biskupa wyływa stąd, że diakona „wyświęca się nie do kapłaństwa, lecz do posługiwania biskupowi, by wykonywał jedynie jego polecenia. Nie bierze on udziału w radzie kleru, tylko pełni funkcje administracyjne. Nie otrzymuje też Ducha, w którym uczestniczą wszyscy członkowie kolegium prezbiterów, lecz tylko czyni to, co mu mocą swojej władzy powierzył biskup. Stąd właśnie sam biskup wystarcza do wyświęcenia diakona. Natomiast na prezbitera wkładają ręce również inni prezbiterzy, ponieważ ma on otrzymać wspólnego im wszystkim Ducha i stać się równym im pod względem rangi”¹ Te rubrycystyczne uwagi mogłyby budzić pewne wątpliwości co do sakramentalności diakonatu, jednak sama modlitwa święceń zawiera prośbę: „[...] użyż Świętego Ducha łaski, gorliwości i pilności temu oto słudze Twemu, którego wybrałeś na posługiwanie Kościołowi Twemu oraz do donoszenia do miejsca najświętszego darów ofiarowanych Ci przez arcykapłana”² Słowa modlitwy święceń

Ks. dr KRZYSZTOF STANIECKI – wykładowca na Wydziale Teologii Uniwersytetu Opolskiego. Adres do korespondencji: ul. Górnych Wałów 23, 44-100 Gliwice, tel. (032) 231-39-63.

¹ Hipolit Rzymski, *Tradycja apostoelska*, [w:] M. Michalski, *Antologia literatury patrystycznej*, t. I, Warszawa 1975, s. 307

² Tamże, s. 308. Por. Ippolito di Roma, *La Tradizione Apostolica*, Roma

diakonatu stwierdzają zatem, że diakon otrzymuje Ducha Świętego, a więc byłoby to stwierdzenie sakramentalności samych święceń.

Oprócz rytu rzymskiego najczęściej na świecie używany jest ryt bizantyjski święceń diakonatu. Ma on wstępną formę święceń wspólną z prezbiteratem i biskupstwem, oczywiście zawierającą zmiany w określeniu stopnia święceń: „Boża łaska, która zawsze niemocne leczy i brakujące uzupełnia, ustanawia pobożnego subdiakona NN. na stopień diakona. Pomódlmy się więc za niego, niech zstąpi na niego łaska Przeświętego Ducha i mówmy wszyscy” – lud odpowiada „Kyrie eleison”³ Następująca potem modlitwa towarzysząca kontynuacji włożenia ręki prosi o zlanie przeobfitości Ducha Świętego w celu podniesienia do diakońskiego posługiwania i udzielenia tej łaski, jaką otrzymał święty pierwszy męczennik Szczepan, który jako pierwszy został powołany do tego posługiwania⁴ Po litanii, w następnej modlitwie z włożeniem ręki, udzielający święceń znowu powołuje się na posługiwanie św. Szczepana i prosi, aby tego, któremu pozwolił podjąć posługiwanie diakonatu, napełnił przyjściem Ducha Świętego, bowiem „nie z włożenia rąk, ale z otrzymania obfitej łaskowości udzielana jest godnym łaska”⁵

Z tego streszczenia i tak krótkich modlitw święceń diakonatu możemy łatwo dojść do wniosku, że diakonat jest posługiwaniem, dla którego wypełniania udzielana jest łaska sakramentalna. Teologowie prawosławni i niektórzy katolicy najwięksi znaczenie przywiązują do słów formy wstępnej „Boża łaska” Jednakże porównanie z dzisiaj obowiązującymi tekstami modlitwy święceń w obrządku rzymskim i zgodnie z opinią rosyjskiego teologa Malinowskiego ta formuła wstępna wraz z obydwoma modlitwami po niej następującymi stanowi istotną część święceń diakonatu⁶, podobnie jest przy święceniach prezbiteratu i biskupstwa.

Dokumenty papieskie dotyczące święceń – *Sakrament święceń* Piusa XII z 30 XI 1947 r.⁷ i odnowiony *Pontyfikat rzymski* Pawła VI z 18 VI 1968 r.⁸ – podkreślają, że przy diakonacie, podobnie jak przy prezbiteracie

1979, s. 69 n.

³ *Archijeratikon*, Rym 1977, s. 238.

⁴ Por. tamże, s. 239.

⁵ Tamże, s. 241.

⁶ M. J u g i e, *Theologia dogmatica christianorum orientalium*, t. III, Parisiis 1930, s. 418.

⁷ P i u s XII, *Konstytucja „Sacramentum ordinis”* [w:] *Breviarium fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, oprac. S. Głowa, I. Bieda, Poznań 1988², s. 497 n.

⁸ *Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, Katowice 1999² s. 10.

i biskupstwie, istotne jest włożenie rąk w milczeniu i modlitwa konsekuracyjna. Konieczna do ważności część tej modlitwy brzmi: „Prosimy Cię, Panie, ześlij na nich Ducha Świętego, aby ich umocnił siedmiorakim darem Twojej łaski do wiernego pełnienia dzieła posługi”⁹ Modlitwa *Pontyfikatu rzymskiego*, w której co do diakonatu wprowadzono niewielkie stylistyczne zmiany, odwołuje się do posługi lewitów w Starym Testamencie i do wyboru przez apostołów siedmiu mężów, co stanowi odpowiednik odwoływania się do posługi św. diakona Szczepana w tekstach bizantyjskich. Służba ołtarzom jest wzmiankowana w tekście święceń rzymskich podobnie jak w tekście Hipolita¹⁰

Teksty patrystyczne oraz teksty *Pontyfikatu rzymskiego* i *Pontyfikatu bizantyjskiego*, zarówno modlitewne jak i dotyczące samego rytuału, wskazują na władzę wyływającą z udzielanych święceń i na udzielenie łaski potrzebnej do jej wykonywania. Te elementy sakramentalnych stopni są nierównomiernie akcentowane, ale są wyraźnie obecne, dlatego też wyeliminowanie sakramentalności święceń diakonatu byłoby raczej próżnym usiłowaniem, jak to już zdarzyło się w historii ze święceniami biskupimi.

Słowa kluczowe: diakonat, obrzęd święceń, pontyfikat rzymski i bizantyjski.

Key words: diaconate, rite of the vows, Roman and Byzantine pontifical.

---

⁹ Tamże, s. 10, 140.

¹⁰ Tamże, s. 143.